

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
IX kadencja

Druk nr 1092

Warszawa, 12 marca 2021 r.

Pani

Elżbieta Witek

Marszałek Sejmu

Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowna Pani Marszałek,

na podstawie art. 118 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej i na podstawie art. 32 ust. 2 regulaminu Sejmu niżej podpisani posłowie wnoszą projekt ustawy:

- o zmianie ustawy - Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw.

Do reprezentowania wnioskodawców w pracach nad projektem ustawy upoważniamy panią poseł Anitę Kucharską-Dziedzic.

(-) Magdalena Biejat; (-) Włodzimierz Czarzasty; (-) Agnieszka Dziemianowicz-Bąk; (-) Monika Falej; (-) Krzysztof Gawkowski; (-) Maciej Gdula; (-) Daria Gosek-Popiołek; (-) Arkadiusz Iwaniak; (-) Maciej Konieczny; (-) Maciej Kopiec; (-) Katarzyna Kotula; (-) Paweł Krutul; (-) Anita Kucharska-Dziedzic; (-) Marcin Kulasek; (-) Beata Maciejewska; (-) Paulina Matysiak; (-) Wanda Nowicka; (-) Monika Pawłowska; (-) Małgorzata Prokop-Paczkowska; (-) Andrzej Rozenek; (-) Marek Rutka; (-) Joanna Scheuring-Wielgus; (-) Anita Sowińska; (-) Andrzej Szejna; (-) Krzysztof Śmiszek; (-) Tomasz Trela; (-) Dariusz Wieczorek; (-) Marcelina Zawisza; (-) Anna Maria Żukowska.

Ustawa

z dnia ... 2021 r.

**o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych
ustaw¹⁾**

Art. 1. W ustawie z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2020 r. poz. 1359) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) po art. 133 dodaje się art. 133¹ w brzmieniu: „Art. 133¹. § 1. Jeżeli nie wytoczono innego powództwa, dziecku przysługują natychmiastowe świadczenia alimentacyjne w wysokości:
 - 1) 38% kwoty przeliczeniowej w przypadku jednego dziecka;
 - 2) 34,5% kwoty przeliczeniowej na każde z dwojga dzieci pochodzących od tych samych rodziców;
 - 3) 31% kwoty przeliczeniowej na każde z trojga dzieci pochodzących od tych samych rodziców;
 - 4) 27,5% kwoty przeliczeniowej na każde z czworga dzieci pochodzących od tych samych rodziców;
 - 5) 24% kwoty przeliczeniowej na każde z pięciorga i więcej dzieci pochodzących od tych samych rodziców.

§ 2. Kwota przeliczeniowa stanowi dwukrotność minimalnego wynagrodzenia za pracę ustalanego zgodnie z ustawą z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę (Dz. U. z 2018 r. poz. 2207) na następny rok, podzieloną przez sumę liczby 2 i współczynnika diety ogłaszanego przez Główny Urząd Statystyczny za rok poprzedni.

¹⁾ Niniejszą ustawą zmienia się ustawy: ustawę z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego, ustawę z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny, ustawę z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego oraz ustawę z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych.

§ 3. Minister właściwy do spraw sprawiedliwości ogłasza, w drodze obwieszczenia, w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”, w terminie do dnia 30 listopada każdego roku wysokość kwoty przeliczeniowej oraz wysokość natychmiastowych świadczeń alimentacyjnych na następny rok kalendarzowy.

§ 4. Natychmiastowe świadczenia alimentacyjne ulegają zmianie z mocy prawa z dniem 1 stycznia każdego roku zgodnie z aktualną kwotą przeliczeniową.”.

Art. 2. W ustawie z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2020 poz. 1575, 1578 i 2070) w części pierwszej w księdze pierwszej w tytule VII po dziale VIII dodaje się dział IX w brzmieniu:

„DZIAŁ IX

Postępowanie nakazowe alimentacyjne

Art. 505⁴⁰. § 1. Sąd rozpoznaje sprawę w postępowaniu nakazowym alimentacyjnym na pisemny wniosek powoda zgłoszony w pozwie, o ile okoliczności uzasadniające dochodzone żądanie są potwierdzone dołączonym do pozwu oświadczeniem powoda lub jego przedstawiciela ustawowego o:

- 1) uzyskiwanych dochodach;
- 2) kosztach utrzymania;
- 3) liczbie dzieci, pochodzących od tych samych rodziców, uprawnionych do świadczeń alimentacyjnych;
- 4) niewywiązywaniu się przez pozwanego z obowiązku dostarczania środków utrzymania na rzecz powoda;
- 5) niewszczęciu przez rodziców małoletniego powoda sprawy o rozwód lub o separację

– złożonym pod rygorem odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych zeznań określonej w art. 233 Kodeksu karnego.

§ 2. Pozew wnosi się na urzędowym formularzu.

§ 3. W treści pozwu powód powinien wskazać dowody na poparcie swoich twierdzeń. Do pozwu nie dołącza się dowodów z wyjątkiem aktu urodzenia powoda.

§ 4. Rozpoznanie sprawy następuje na posiedzeniu niejawnym.

Art. 505⁴¹. § 1. Sąd wydaje alimentacyjny nakaz zapłaty, jeżeli strona dochodzi natychmiastowych świadczeń alimentacyjnych. W przypadku żądania zasądzenia natychmiastowych świadczeń alimentacyjnych za okres przed dniem wniesienia pozwu lub kwoty odmiennej od ustawowej wysokości natychmiastowych świadczeń alimentacyjnych lub w razie braku innych podstaw do wydania alimentacyjnego nakazu zapłaty przewodniczący wyznacza rozprawę, chyba że sprawa może być rozpoznana na posiedzeniu niejawnym.

§ 2. Pozew w postępowaniu nakazowym alimentacyjnym sąd rozpoznaje niezwłocznie, nie później jednak niż w terminie 14 dni od dnia jego wniesienia.

Art. 505⁴². Wydając alimentacyjny nakaz zapłaty, sąd nakazuje pozwanemu zapłatę w określonych terminach natychmiastowych świadczeń alimentacyjnych na rzecz uprawnionego oraz zapłatę kosztów postępowania oraz poucza pozwanego o możliwości wniesienia zarzutów.

Art. 505⁴³. Alimentacyjny nakaz zapłaty podlega natychmiastowemu wykonaniu po upływie terminu do zaspokojenia roszczenia. W przypadku wniesienia zarzutów sąd może na wniosek pozwanego wstrzymać wykonanie nakazu.

Art. 505⁴⁴. § 1. Alimentacyjny nakaz zapłaty doręcza się stronom.

§ 2. Alimentacyjny nakaz zapłaty doręcza się pozwanemu wraz z pozwem, załącznikami i pouczeniem o treści art. 493 § 1 zdanie trzecie.

Art. 505⁴⁵. § 1. Jeżeli doręczenie alimentacyjnego nakazu zapłaty nie może nastąpić dlatego, że miejsce pobytu pozwanego nie jest znane albo gdyby doręczenie mu tego nakazu nie mogło nastąpić w kraju, sąd z urzędu uchyla alimentacyjny nakaz zapłaty, a przewodniczący podejmuje odpowiednie czynności.

§ 2. Jeżeli po wydaniu alimentacyjnego nakazu zapłaty okaże się, że pozwany w chwili wniesienia pozwu nie miał zdolności sądowej albo zdolności procesowej,

a braki te nie zostały usunięte w wyznaczonym terminie zgodnie z przepisami kodeksu, sąd z urzędu uchyla alimentacyjny nakaz zapłaty i wydaje odpowiednie postanowienie.

Art. 505⁴⁶. Pismo zawierające zarzuty wnosi się do sądu, który wydał alimentacyjny nakaz zapłaty. W piśmie pozwany powinien wskazać, czy zaskarża ten nakaz w całości czy w części, przedstawić zarzuty, które pod rygorem ich utraty należy zgłosić przed wdaniem się w spór co do istoty sprawy, oraz okoliczności faktyczne i dowody. Sąd pomija spóźnione twierdzenia i dowody, chyba że strona uprawdopodobni, że nie zgłosiła ich w zarzutach bez swojej winy lub że uwzględnienie spóźnionych twierdzeń i dowodów nie spowoduje zwłoki w rozpoznaniu sprawy albo że występują inne wyjątkowe okoliczności.

Art. 505⁴⁷. § 1. Sąd odrzuca zarzuty wniesione po upływie terminu, nieopłacone lub z innych przyczyn niedopuszczalne, jak również zarzuty, których braków pozwany nie usunął w terminie.

§ 2. Alimentacyjny nakaz zapłaty, przeciwko któremu w całości lub w części nie wniesiono skutecznie zarzutów, ma skutki prawomocnego wyroku.

Art. 505⁴⁸. § 1. W razie prawidłowego wniesienia zarzutów przewodniczący wyznacza rozprawę, zarządza doręczenie ich powodowi oraz wzywa powoda do złożenia w terminie 7 dni dowodów na poparcie oświadczeń zawartych w pozwie.

§ 2. W toku postępowania nie można występować z nowymi roszczeniami zamiast lub obok dotychczasowych.

§ 3. Przepisów art. 194–196 i art. 198 nie stosuje się.

Art. 505⁴⁹. Po przeprowadzeniu rozprawy sąd wydaje wyrok, w którym alimentacyjny nakaz zapłaty w całości lub w części utrzymuje w mocy albo go uchyla i orzeka o żądaniu pozwu, bądź też postanowieniem uchyla alimentacyjny nakaz zapłaty i pozew odrzuca lub postępowanie umarza.

Art. 505⁵⁰. § 1. W razie cofnięcia zarzutów sąd, jeżeli nie uznaje cofnięcia za niedopuszczalne, orzeka postanowieniem, że nakaz pozostaje w mocy.

§ 2. Przepisy o kosztach w razie cofnięcia pozwu oraz art. 203 § 3 stosuje się odpowiednio.”.

Art. 3. W ustawie z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2020 r. poz. 755, 807, 956, 2020, 2186) w art. 19 ust. 4 otrzymuje brzmienie: „4. Trzy czwarte części opłaty pobiera się od pozwanego w razie wniesienia zarzutów od nakazu zapłaty wydanego w postępowaniu nakazowym lub alimentacyjnego nakazu zapłaty wydanego w postępowaniu nakazowym alimentacyjnym.”;

Art. 4. Natychmiastowe świadczenia alimentacyjne, o których mowa w art. 133¹ ustawy zmienianej w art. 1 niniejszej ustawy, przysługują osobom, które przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy nie wytoczyły powództwa o świadczenia alimentacyjne.

Art. 5. W sprawach wszczętych przed dniem wejścia w życie ustawy stosuje się, do czasu zakończenia postępowania, przepisy ustawy zmienianej w art. 3 w brzmieniu dotychczasowym.

Art. 6. Minister właściwy do spraw sprawiedliwości ogłosi kwotę przeliczeniową oraz wysokość natychmiastowych świadczeń alimentacyjnych, o których mowa w art. 133¹ § 2 ustawy zmienianej w art. 1, dla roku wejścia ustawy w życie w terminie 3 miesięcy od jej ogłoszenia.

Art. 7. Ustawa wchodzi w życie po upływie 6 miesięcy od dnia ogłoszenia, z wyjątkiem art. 6, który wchodzi w życie z dniem następującym po dniu ogłoszenia.

Uzasadnienie

1. Cel i potrzeba wydania ustawy

W celu sprawniejszego zagwarantowania należnych małoletnim środków utrzymania proponuje się wprowadzenie instytucji natychmiastowych świadczeń alimentacyjnych, które orzekane byłyby w sposób uproszczony w tzw. postępowaniu nakazowym alimentacyjnym.

W projekcie wprowadza się alternatywną do istniejącej, drogę dochodzenia do uzyskania świadczeń alimentacyjnych poprzez alimentacyjny nakaz zapłaty, którym ustalane byłyby alimenty w ustandaryzowanej wysokości. W tym celu dodaje się art. 133¹ w ustawie z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (dalej: „k.r.o.”) oraz nowy dział w ustawie z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (dalej: „k.p.c.”) – Postępowanie nakazowe alimentacyjne.

Projektowane rozwiązania zmierzają do wzmocnienia ochrony dobra dziecka przez wprowadzenie instytucji natychmiastowych świadczeń alimentacyjnych, ponieważ chodzi o jak najszybszy dostęp do należnych dziecku świadczeń. Spór w zakresie wysokości świadczenia alimentacyjnego w konsekwencji przekłada się na relacje między rodzicami i dziećmi. Skonfliktowani rodzice nie są w stanie zgodnie uczestniczyć w procesie wychowania dziecka, co jest sprzeczne z jego dobrem.

2. Różnice między dotychczasowym a projektowanym stanem

Zgodnie z art. 128 k.r.o. obowiązek alimentacyjny polega przede wszystkim na dostarczaniu środków utrzymania, a w miarę potrzeby także środków wychowania. W konsekwencji nie ogranicza obowiązku do dostarczania uprawnionemu środków pieniężnych, lecz także środków wychowania pojmowanych w powszechnym tego słowa znaczeniu (sprawowanie opieki, dbanie o zdrowie, rozwój fizyczny i umysłowy, itp.). Tak rozumiany obowiązek alimentacyjny obejmuje mnogość różnych stanów

faktycznych, które należy uwzględnić w indywidualnym akcie konkretyzacji tego obowiązku. Potrzebna jest zatem koncepcja zmian mająca na celu nie tylko usprawnienie procesów o alimenty, ale również uwzględniająca kompleksową sytuację dziecka, z punktu widzenia materialnego i opiekuńczego.

Obowiązujące rozwiązanie przewidziane w art. 135 § 1 k.r.o. polegające na ustalaniu przez sąd tzw. możliwości zarobkowych zobowiązanego w kontekście usprawiedliwionych potrzeb uprawnionego, jest narzędziem sprawnie eliminującym twierdzenia o braku pracy i trudnościach w zatrudnieniu. Przepis ten pozwala sądowi na pewną elastyczność, która sprzyja uwzględnieniu wielu czynników mających wpływ na zakres obowiązku alimentacyjnego, leżących czy to po stronie uprawnionego, czy zobowiązanego. W zakresie usprawiedliwionych potrzeb uprawnionego dziecka, należy wskazać, że zmieniają się one wraz z wiekiem dziecka. Ponadto, dzieci nawet w tym samym wieku, uczące się w tego samego rodzaju szkołach posiadają usprawiedliwione potrzeby na różnym poziomie. Uzależnione jest to od ich stanu zdrowia, zainteresowań, posiadanych zdolności.

Najbardziej właściwym będzie wprowadzenie do polskiego systemu prawnego instytucji natychmiastowych świadczeń alimentacyjnych, z których skorzystać będą mogli zainteresowani szybkim uzyskaniem orzeczenia sądowego z pominięciem długiego i żmudnego procesu. Jest to jednocześnie wciąż świadczenie alimentacyjne, a jedynie będzie dochodzone w odrębnym trybie. Zaletą tej instytucji jest jej prostota i przewidywalność co do czasu uzyskania orzeczenia w przedmiocie alimentów oraz jego wysokości. Z uwagi na jej charakter nie może budzić wątpliwości, że na wymiar tego świadczenia nie będą wpływały świadczenia, o których mowa w art. 135 § 3 k.r.o. Co najważniejsze nie zamykałaby drogi do domagania się innej kwoty alimentów w postępowaniu opartym na obecnie istniejących regulacjach. Wprowadzeniu tych rozwiązań służą projektowane przepisy art. 133¹ k.r.o.

Wysokość projektowanych świadczeń określana byłaby na podstawie algorytmu. Na algorytm ten składają się: minimalne wynagrodzenie, ustalone na następny rok, o którym mowa w przepisach ustawy z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę (Dz. U. z 2018 r. poz. 2177) oraz współczynnik dietności, który oznacza liczbę dzieci, które urodziłaby przeciętnie kobieta w ciągu

całego okresu rozrodczego, który ogłasza na swoich stronach internetowych Główny Urząd Statystyczny (GUS). W oparciu o te dane ustala się kwotę przeliczeniową. Jest ona ilorazem podwójnego minimalnego wynagrodzenia na następny rok (dwoje rodziców) i sumy utworzonej z liczby 2 oraz współczynnika diety, który w roku 2017 wynosił 1,45. Kwota minimalnego wynagrodzenia na rok 2020 wynosi 2600 złotych. Pomnożone przez dwa wynosi 5200. Tę kwotę należy podzielić przez liczbę 3,45 (liczba 2 plus aktualny współczynnik diety – 1,45). Obecna kwota przeliczeniowa to zatem 1507,24 złote. Od tak ustalonej kwoty na podstawie stawki procentowej w zależności od liczby uprawnionych dzieci byłaby ustalana kwota natychmiastowych świadczeń alimentacyjnych, przy czym przy jednym dziecku to 38% tej kwoty, przy dwojgu dzieciach 34,5%, przy trojgu dzieciach 31%, przy czworgu dzieciach 27,5% i przy pięciorgu oraz większej liczbie dzieci 24%.

Wysokość natychmiastowych świadczeń alimentacyjnych będzie corocznie aktualizowana z urzędu w postępowaniu egzekucyjnym na podstawie obwieszczenia Ministra Sprawiedliwości (projektowany art. 133¹ § 3 k.r.o.). W przypadku gdy świadczenie jest realizowane dobrowolnie, jego wysokość skorygują same strony. Mając na względzie, że podstawą ustalania wysokości tych alimentów byłyby dwa wskaźniki: czynnik demograficzny i najniższe wynagrodzenie krajowe, nie można zakładać, że czynnik demograficzny zmniejszy się, a czynnik wynagrodzenia zwiększy, co w konsekwencji spowoduje wzrost świadczeń alimentacyjnych. Należy również zwrócić uwagę, że konstrukcja projektowanego przepisu jest pomyślana na orzekanie o wysokości natychmiastowych świadczeń alimentacyjnych w wysokości zależnej od liczby dzieci, które pochodzą od wspólnych rodziców, zatem jeżeli spośród przykładowo trojga dzieci uprawnionych do alimentów jedynie jedno złoży pozew o wydanie nakazu alimentacyjnego, sąd ustali wysokość natychmiastowych świadczeń alimentacyjnych na poziomie 31% kwoty przeliczeniowej. Każdorazowo zatem sąd musi ustalić liczbę uprawnionych pochodzących od wspólnych rodziców, stąd potrzeba takiego wskazania w pozwie o wydanie alimentacyjnego nakazu zapłaty (projektowany art. 505⁴⁰ § 1 pkt 3 k.p.c.).

Projekt przewiduje możliwość żądania natychmiastowych świadczeń alimentacyjnych bez ograniczeń w liczbie dzieci uprawnionych do alimentów. Jednym z czynników mających wpływ na wysokość natychmiastowych świadczeń

alimentacyjnych jest liczba dzieci pochodzących od tych samych rodziców. Najwyższa wysokość świadczenia alimentacyjnego przysługuje w sytuacji, kiedy żąda go jedno dziecko. Następnie wysokość ta ulega zmniejszeniu o 3,5% kwoty przeliczeniowej przy każdym kolejnym dziecku.

Proponowana instytucja natychmiastowych świadczeń alimentacyjnych nie zawiera zróżnicowania alimentów ze względu na wiek uprawnionego dziecka (projektowany art. 133¹ § 1). Zaletą projektowanej koncepcji jest szybkość uzyskania orzeczenia sądowego w przedmiocie alimentów w postaci alimentacyjnego nakazu zapłaty.

W tym celu projekt przewiduje nowelizację przepisów k.p.c., poprzez wprowadzenie działu IX – Postępowanie nakazowe alimentacyjne (w księdze pierwszej, tytule VII po dziale VII), i dodanie w nim art. 505⁴⁰– 505⁵⁰. Wydawany w tych sprawach nakaz stanowić ma specjalną formę procesową dla orzeczeń, których przedmiotem są natychmiastowe świadczenia alimentacyjne. Projekt powiela jednocześnie niektóre z rozwiązań, które regulują postępowanie nakazowe (projektowane art. 505⁴⁴–505⁵⁰ k.p.c.). Wnoszący pozew nie będzie jednocześnie zobowiązany do wskazywania wartości przedmiotu sporu, gdyż ustalona z urzędu wysokość należnych alimentów będzie zawsze wiadoma, a zależna jedynie od liczby uprawnionych. Alimenty te ponadto będą orzekane za okres od wniesienia pozwu, co wynika z charakteru tego specjalnego świadczenia. Inne żądanie spowoduje rozpoznanie pozwu na zasadach ogólnych (projektowany art. 505⁴¹ § 1 k.p.c.). W ramach uproszczenia procedury projekt zakłada, że pozew wnosi się na urzędowym formularzu (projektowany art. 505⁴⁰ § 2 k.p.c.), co jest równoznaczne z koniecznością wydania przez Ministra Sprawiedliwości rozporządzenia na podstawie delegacji ustawowej, zawartej w art. 125 § 3 k.p.c., w celu ustalenia wzoru nowego formularza. Uproszczenie polegać będzie również na ograniczeniu liczby dowodów, przy jednoczesnym położeniu nacisku na oświadczenia strony powodowej złożone po pouczeniu o odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia (projektowany art. 505⁴⁰ § 1 k.p.c.). Dowody, z wyjątkiem odpisu aktu urodzenia dziecka, wystarczy wskazać (projektowany art. 505⁴⁰ § 3 k.p.c.). Treść nakazu zapłaty będzie dotyczyła natychmiastowych świadczeń alimentacyjnych jako roszczeń powtarzających się również na przyszłość, ze wskazaniem terminów płatności

(projektowany art. 505⁴²). Pozew w tym postępowaniu będzie rozpoznany w założeniu, najpóźniej w terminie 14 dni od jego wniesienia (projektowany art. 505⁴¹ § 2 k.p.c.). Postępowanie alimentacyjne nakazowe pozwoli odciążyć sądy w zakresie konieczności rozpatrywania wniosków o zabezpieczenie, gdyż projekt przewiduje, że alimentacyjny nakaz zapłaty jest natychmiast wykonalny (projektowany art. 505⁴³ k.p.c.). Pozwany, nie godząc się na wysokość alimentów zasądzonych alimentacyjnym nakazem zapłaty, będzie mógł wnieść zarzuty, wówczas sprawa podlega rozpoznaniu w trybie zwykłym (projektowany art. 505⁴⁸ k.p.c.).

Projektowany art. 4 wskazuje, że alimenty natychmiastowe dotyczą tych dzieci, uprawnionych do świadczeń alimentacyjnych, które przed wejściem w życie ustawy nie występowały o zasądzenie alimentów.

Z powodu niedającego się przewidzieć czasu wejścia w życie ustawy obwieszczenie, o którym mowa w projektowanym art. 133¹ § 2 k.r.o., mogłoby nie zostać ogłoszone, gdyż projekt przewiduje ogłaszanie go corocznie do dnia 30 listopada, przy uwzględnieniu w nim minimalnego wynagrodzenia ustalanego na następny rok. Projektowany art. 6 zakłada zatem, że w pierwszym roku obowiązywania ustawy Minister Sprawiedliwości ogłosi kwotę przeliczeniową oraz wysokość natychmiastowego świadczenia alimentacyjnego przed upływem sześciu miesięcy od dnia jej ogłoszenia w oparciu o ustalone minimalne wynagrodzenie za pracę za ten właśnie rok.

3. Przewidywane skutki projektowanej ustawy

Projektowane przepisy wpłyną znacząco na odciążenie sądów i usprawnienie postępowania oraz obniżenie kosztów generowanych ze Skarbu Państwa.

4. Skutki budżetowe i źródła finansowania

Projekt nie niesie za sobą dodatkowych kosztów dla budżetu państwa.

5. Oświadczenie o zgodności projektu ustawy z prawem Unii Europejskiej

W ocenie projektodawcy przedmiot projektowanej regulacji nie jest sprzeczny z prawem Unii Europejskiej.

6. Oświadczenie o notyfikacji zgodnie z przepisami dotyczącymi funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych

Projekt ustawy nie wymaga przedstawienia właściwym organom i instytucjom Unii Europejskiej w tym Europejskiemu Bankowi Centralnemu, w celu uzyskania opinii, dokonania powiadomienia, konsultacji lub uzgodnienia.

7. Akty wykonawcze do ustawy

W ramach uproszczenia procedury projekt zakłada, że pozew wnosi się na urzędowym formularzu (projektowany art. 505⁴⁰ § 2 k.p.c.), co jest równoznaczne z koniecznością wydania przez Ministra Sprawiedliwości rozporządzenia na podstawie delegacji ustawowej, zawartej w art. 125 § 3 k.p.c., w celu ustalenia wzoru nowego formularza. Uproszczenie polegać będzie również na ograniczeniu liczby dowodów, przy jednoczesnym położeniu nacisku na oświadczenia strony powodowej złożone po pouczeniu o odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia (projektowany art. 505⁴⁰ § 1 k.p.c.). Dowody, z wyjątkiem odpisu aktu urodzenia dziecka, wystarczy wskazać (projektowany art. 505⁴⁰ § 3 k.p.c.).

8. Konsultacje społeczne

Proponowany projekt nie był dotychczas poddawany konsultacjom społecznym.

BAS-WAPM-587/21

Warszawa, 18 marca 2021 r.

WYDZIAŁ OBSŁUGI PREZYDIUM SEJMU

L.dz. SPS-WP.020.84.6.2021

Data wpływu19.03.2021.....

Pani
Elżbieta Witek
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Opinia

w sprawie zgodności z prawem Unii Europejskiej poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (przedstawiciel wnioskodawców: poseł Anita Kucharska-Dziedzic)

Na podstawie art. 34 ust. 9 uchwały Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 30 lipca 1992 roku – Regulamin Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej (Monitor Polski z 2019 r. poz. 1028, ze zmianami) sporządza się następującą opinię:

1. Przedmiot projektu ustawy

Projekt ustawy zakłada dodanie art. 133¹ w ustawie z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy¹ oraz dodanie działu IX: „Postępowanie nakazowe alimentacyjne” w części pierwszej księdze pierwszej tytułu VII Kodeksu postępowania cywilnego² (dalej: k.p.c.).

Proponowane przepisy dotyczą wprowadzenia instytucji natychmiastowych świadczeń alimentacyjnych przysługujących dziecku, orzekanych w postępowaniu nakazowym alimentacyjnym. W postępowaniu, o którym mowa w projekcie, sąd wydawałby alimentacyjny nakaz zapłaty, który podlegałby natychmiastowemu wykonaniu po upływie terminu do zaspokojenia roszczenia. Od alimentacyjnego nakazu zapłaty przysługiwałoby prawo do wniesienia zarzutów. W przypadku wniesienia zarzutów sąd, po przeprowadzeniu rozprawy, wydawałby wyrok utrzymujący nakaz zapłaty w mocy w całości lub w części albo nakaz uchylał i orzekał o żądaniu pozwu, bądź postanowieniem uchylał nakaz i odrzucał pozew lub umarzał postępowanie.

Projekt zakłada też zmianę art. 19 ust. 4 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych³, uwzględniającą wprowadzenie do k.p.c. postępowania nakazowego alimentacyjnego.

¹ Dz. U. z 2020 r. poz. 1359.

² Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r., Dz. U. z 2020 r. poz. 1575, ze zmianami.

³ Dz. U. z 2020 r. poz. 755, ze zmianami.

Projekt zawiera postanowienia przejściowe. Proponowana ustawa ma wejść w życie po upływie sześciu miesięcy od dnia ogłoszenia.

2. Stan prawa Unii Europejskiej w materii objętej projektem

W zakresie zobowiązań alimentacyjnych w prawie Unii Europejskiej należy wskazać rozporządzenie Rady (WE) nr 4/2009 z dnia 18 grudnia 2008 r. w sprawie jurysdykcji, prawa właściwego, uznawania i wykonywania orzeczeń oraz współpracy w zakresie zobowiązań alimentacyjnych⁴.

Rozporządzeniem objęte są transgraniczne wnioski alimentacyjne wynikające ze stosunków rodzinnych. Rozporządzenie ustanawia wspólne dla całej Unii Europejskiej przepisy umożliwiające dochodzenie należności z tytułu zobowiązań alimentacyjnych, nawet jeżeli dłużnik bądź wierzyciel znajdują się za granicą.

3. Analiza przepisów projektu pod kątem ustalonego stanu prawa Unii Europejskiej

Projekt ustawy nie zawiera przepisów dotyczących kwestii transgranicznych w zakresie dochodzenia roszczeń alimentacyjnych, uznawania orzeczeń w sprawach zobowiązań alimentacyjnych i wykonywania takich orzeczeń. Przedmiot projektu nie jest objęty prawem UE.

4. Konkluzja

Przedmiot projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw nie jest objęty prawem Unii Europejskiej.

Autor:

Dorota Olejniczak
ekspert ds. legislacji
w Biurze Analiz Sejmowych

Akceptował:
Wicedyrektor
Biura Analiz Sejmowych

Przemysław Sobolewski

⁴ Dz. Urz. UE L 7 z 10.1.2009, s. 1, ze zmianami.

Warszawa, 18 marca 2021 r.

BAS-WAPM-588/21

WYDZIAŁ OBSŁUGI PREZYDIUM SEJMU

L.dz. SPS-WP.020.84.7.2021

Data wpływu 19.03.2021

Pani
Elżbieta Witek
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Opinia w sprawie stwierdzenia, czy poselski projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (przedstawiciel wnioskodawców: poseł Anita Kucharska-Dziedzic) jest projektem ustawy wykonującej prawo Unii Europejskiej w rozumieniu art. 95a regulaminu Sejmu

Projekt ustawy zakłada dodanie art. 133¹ w ustawie z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy¹ oraz dodanie działu IX: „Postępowanie nakazowe alimentacyjne” w części pierwszej księdze pierwszej tytułu VII Kodeksu postępowania cywilnego² (dalej: k.p.c.).

Proponowane przepisy dotyczą wprowadzenia instytucji natychmiastowych świadczeń alimentacyjnych przysługujących dziecku, orzekanych w postępowaniu nakazowym alimentacyjnym. W postępowaniu, o którym mowa w projekcie, sąd wydawałby alimentacyjny nakaz zapłaty, który podlegałby natychmiastowemu wykonaniu po upływie terminu do zaspokojenia roszczenia. Od alimentacyjnego nakazu zapłaty przysługiwałoby prawo do wniesienia zarzutów. W przypadku wniesienia zarzutów sąd, po przeprowadzeniu rozprawy, wydawałby wyrok utrzymujący nakaz zapłaty w mocy w całości lub w części albo nakaz uchylał i orzekał o żądaniu pozwu, bądź postanowieniem uchylał nakaz i odrzucał pozew lub umarzał postępowanie.

Projekt zakłada też zmianę art. 19 ust. 4 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych³, uwzględniającą wprowadzenie do k.p.c. postępowania nakazowego alimentacyjnego.

Projekt ustawy nie zawiera przepisów mających na celu wykonanie prawa Unii Europejskiej.

¹ Dz. U. z 2020 r. poz. 1359.

² Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r., Dz. U. z 2020 r. poz. 1575, ze zmianami.

³ Dz. U. z 2020 r. poz. 755, ze zmianami.

Poselski projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw **nie jest projektem ustawy wykonującej prawo Unii Europejskiej** w rozumieniu art. 95a regulaminu Sejmu.

Autor:

Dorota Olejniczak
ekspert ds. legislacji
w Biurze Analiz Sejmowych

Akceptował:

Wicedyrektor

Biura Analiz Sejmowych

Przemysław Sobolewski

SĄD NAJWYŻSZY
Rzeczypospolitej Polskiej

Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego

Warszawa, dnia 9 kwietnia 2021 r.

BSA I-021-102/21

SEKRETARIAT SZEFA KS
L.dz. AK-020-13/21
12. 04. 2021
Data wpływu

Pani

Agnieszka Kaczmarska

Szef Kancelarii Sejmu

Szanowna Pani Minister,

W odpowiedzi na pismo z dnia 19 marca 2021 r., SPS-WP.020.84.5.2021, działając na podstawie art. 1 pkt 4 ustawy z dnia 8 grudnia 2017r. o Sądzie Najwyższym (t.j. Dz.U. z 2021 r. poz. 154) w załączeniu uprzejmie przesyłam uwagi Sądu Najwyższego do *poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw*.

Z poważaniem,

dr hab. Małgorzata Manowska

WYDZIAŁ OBSŁUGI PREZYDIUM SEJMU

L.dz. SPS-WP.020.84.3.2021

Data wpływu 13.04.2021

UWAGI

do poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (SPS-WP.020.84.5.2021)

Uwagi ogólne

Przedmiotem opinii jest poselski projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw. Opiniowany projekt zmierza do wprowadzenia do polskiego systemu prawnego nowej instytucji – natychmiastowych świadczeń alimentacyjnych w ustandaryzowanej wysokości, zależnej jedynie od liczby wspólnych dzieci. Zmiany objęte projektem dotyczą ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz.U. z 2020 r. poz. 1359, dalej jako: „k.r.o”) oraz ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. z 2020 r. poz. 1575 ze zm., dalej jako: „k.p.c.”). W pierwszej z wymienionych ustaw planuje się dodać art. 133¹, który określać ma sposób obliczenia natychmiastowych świadczeń alimentacyjnych. Zmiany w Kodeksie postępowania cywilnego obejmują zaś wprowadzenie nowego postępowania odrębnego, w którym natychmiastowe świadczenia alimentacyjne miałyby być dochodzone.

Celem projektu jest „zagwarantowanie należnych małoletnim środków utrzymania”, a w ten sposób wzmocnienie ochrony dobra dziecka przez „najszybszy dostęp do należnych dziecku świadczeń”. W ocenie projektodawcy, „spór w zakresie wysokości świadczenia alimentacyjnego w konsekwencji przekłada się na relacje między rodzicami i dziećmi” a „skonfliktowani rodzice nie są w stanie zgodnie uczestniczyć w procesie wychowania dziecka, co jest sprzeczne z jego dobrem”.

Założenia aksjologiczne opiniowanego projektu nie nasuwają zastrzeżeń. Roszczenia alimentacyjne dzieci względem rodziców podlegają szczególnej ochronie. Dążenie do ułatwienia i uproszczenia dochodzenia alimentów oraz ich egzekwowania jest realizowane także przez prawo procesowe. Projekt, jako zmierzający do poprawy ściągalności roszczeń alimentacyjnych, zasługuje więc na przychylną uwagę. Wymaga jednak oceny, czy projektowane rozwiązania pozwalają na osiągnięcie założonych celów.

Opiniowany projekt zakłada wprowadzenie materialnoprawnej podstawy dochodzenia natychmiastowych świadczeń alimentacyjnych oraz postępowania odrębnego, w którym roszczenia te mają być dochodzone. Jednocześnie zasądzenie natychmiastowego świadczenia alimentacyjnego ma nie zamykać drogi do dochodzenia świadczenia alimentacyjnego w wysokości innej niż wynikająca z projektowanego w art. 133¹ k.r.o. („w postępowaniu opartym na obecnie istniejących regulacjach”). Zamiarem projektodawców jest więc wprowadzenie szybkiej ścieżki dla dochodzenia alimentów w ujednoliconej wysokości określanej na podstawie obiektywnych mierników. Świadczenie to miałoby m.in. stabilizować sytuację stron na czas trwania sprawy o alimenty w innej wysokości. W tym kontekście należy dostrzec możliwość wprowadzenia zbliżonego rozwiązania, które pozwoliłoby na zrealizowanie tych celów bez potrzeby wprowadzenia dodatkowego postępowania odrębnego i uchwalenia kilkunastu nowych przepisów, które w zasadniczej części powtarzają przepisy o postępowaniu nakazowym, w wielu przypadkach w nieaktualnej wersji (zob. uwagi szczegółowe). Wartością dobrej legislacji, zwłaszcza w przypadku ustaw kodeksowych, jest ich zwięzłość i syntetyczność.

Kierując się przedstawionymi założeniami można rozważać, czy w miejsce projektowanego postępowania odrębnego służącego dochodzeniu natychmiastowych świadczeń alimentacyjnych nie byłaby wystarczająca nowelizacja sposobu zabezpieczenia w sprawach o alimenty. W tej kategorii spraw, zgodnie z art. 753 § 1 k.p.c., zabezpieczenie może obecnie polegać na zobowiązaniu obowiązanej do zapłaty uprawnionemu jednorazowo albo okresowo określonej sumy pieniężnej, a podstawą zabezpieczenia jest jedynie uprawdopodobnienie istnienia roszczenia. Nie ma, jak się wydaje, przeszkód do uzupełnienia tej regulacji o możliwość udzielenia zabezpieczenia w sprawie o alimenty na rzecz dziecka przez zobowiązanie do zapłaty uprawnionemu przez obowiązanej okresowo (na czas trwania postępowania) sumy pieniężnej w wysokości ustawowo określonej na podstawie algorytmu, który projekt umieszcza w art. 133¹ k.r.o. albo innego algorytmu przyjętego przez ustawodawcę. Już obecnie zabezpieczenie udzielane w sprawach o alimenty na podstawie art. 753 k.p.c. ma bowiem na celu tymczasowe zaspokojenie roszczeń uprawnionego, co stanowi wyjątek od art. 731 k.p.c., który przewiduje, że zabezpieczenie nie może zmierzać do zaspokojenia roszczenia. W przypadku roszczeń alimentacyjnych uprawniony nie ma także obowiązku uprawdopodobnienia istnienia interesu prawnego w żądaniu zabezpieczenia, a jedyną podstawą zabezpieczenia jest uprawdopodobnienie istnienia roszczenia. Zachowanie

tego wymagania nie wydaje się nadmierne – tym bardziej, gdy wziąć pod uwagę projektowany art. 505⁴⁰ k.p.c., z którego miałyby wynikać wymagania dalej idące.

Należałoby ponadto rozważyć, czy z uwagi na ustawowe określenie wysokości kwoty pieniężnej przyznawanej na podstawie algorytmu, sąd nie mógłby udzielać w tym zakresie zabezpieczenia z urzędu. Stanowiłoby to daleko idący wyjątek od zasad, na których opiera się obecnie postępowanie cywilne, lecz do uznania ustawodawcy pozostaje, czy specyfika spraw alimentacyjnych oraz normowanego sposobu zabezpieczenia nie uzasadnia wprowadzenia takiego wyjątku.

Ograniczenie nowelizacji do zmian w sposobie zabezpieczenia roszczenia o alimenty pozwoliłoby ponadto uniknąć wprowadzania do Kodeksu postępowania cywilnego kolejnego postępowania odrębnego. Już obecnie rozstrzyganie kolizji między poszczególnymi postępowaniami odrębnymi, odbywające się z uwzględnieniem wielostopniowych wyłączeń oraz odesłań, utrudnia prawidłowe stosowanie przepisów. Przedłożony projekt jedynie pogłębia nierozważną tendencję do mnożenia i wzmacniania postępowań odrębnych, podczas gdy osiągnięcie zamierzonych przez projektodawcę celów często jest możliwe w inny sposób.

Nie można przy tym tracić z pola widzenia, że przyznanie natychmiastowych świadczeń alimentacyjnych nie powinno stanowić alternatywy dla ustalenia przez sąd alimentów w sposób zindywidualizowany, a więc uwzględniający rzeczywiste potrzeby dziecka. Za niewłaściwe należy uznać postawienie strony przed koniecznością wyboru, czy chce w szybkim i uproszczonym trybie otrzymać alimenty w kwocie ustandaryzowanej, która może nie odpowiadać rzeczywistym potrzebom dziecka, czy też decyduje się na „zwykłe”, zasadniczo dłuższe i dowodowo trudniejsze, postępowanie. W pewnym zakresie niebezpieczeństwo to dostrzega sam projektodawca. W uzasadnieniu zastrzeżono bowiem, że natychmiastowe świadczenia alimentacyjne nie powinny zamykać drogi do domagania się alimentów w innej wysokości w oparciu o obowiązujące obecnie regulacje. Kwestia ta nie została jednak w należyтым stopniu uwzględniona w projektowanych zmianach normatywnych. Jednocześnie projektodawca dopuszcza sytuację, w której świadczenie alimentacyjne zostanie ustalone tylko na podstawie projektowanego art. 133¹ k.r.o., a strona nie będzie domagać się alimentów w innej wysokości.

Rozważenia zatem wymaga, czy idea świadczeń alimentacyjnych w ujednoliconej wysokości nie mogłaby być zrealizowana bardziej skutecznie, gdyby były one przyznawane w postępowaniu zabezpieczającym, a zatem tymczasowo, do czasu rozstrzygnięcia sprawy o alimenty. Mogłyby wówczas stabilizować sytuację stron na czas trwania procesu, który pozwoli

ustalić wysokość alimentów w oparciu o indywidualne okoliczności, z uwzględnieniem indywidualizowanych potrzeb uprawnionego dziecka.

Uwagi szczegółowe

Uwagi szczegółowe dotyczące projektowanych rozwiązań należy poprzedzić konstatacją, że projekt w wielu punktach nie uwzględnia zmian wprowadzonych przez ustawę z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 1469 ze zm.; dalej jako: „nowelizacja z 4 lipca 2019 r.”). Konieczne wydaje się więc dostosowanie projektu do obecnie obowiązujących przepisów Kodeksu postępowania cywilnego. Kwestie te zostały omówione na tle poszczególnych projektowanych rozwiązań.

Art. 133¹ k.r.o.

I. W projektowanym art. 133¹ k.r.o. przyjęte zostało założenie, że natychmiastowe świadczenia alimentacyjne mają przysługiwać w jednolitej wysokości, uzależnionej jedynie od liczby dzieci pochodzących od tych samych rodziców. W uzasadnieniu projektu argumentuje się, że zaletą takiego rozwiązania ma być „prostota i przewidywalność” co do czasu uzyskania orzeczenia w przedmiocie alimentów oraz ich wysokości.

Autorzy projektu przyznają, że przyjęte rozwiązanie nie pozwala wziąć pod uwagę skonkretyzowanych okoliczności danej sprawy, dotyczących zarówno okoliczności leżących po stronie obowiązanej, jak i po stronie uprawnionego dziecka. W istocie wyłączy to w postępowaniu nakazowym alimentacyjnym stosowanie art. 135 § 1 k.p.c., zgodnie z którym „zakres świadczeń alimentacyjnych zależy od usprawiedliwionych potrzeb uprawnionego oraz od zarobkowych i majątkowych możliwości zobowiązanego”.

Na gruncie art. 135 § 1 k.r.o. nie budzi wątpliwości, że zakres potrzeb osoby uprawnionej do świadczeń alimentacyjnych zależy w szczególności od stanu jej zdrowia. Przyjmuje się, że alimenty przysługujące dziecku, które wymaga codziennego przyjmowania leków i częstych wizyt u lekarza, powinny być wyższe niż dla dziecka zdrowego (G. Jędrejek, *Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz*, Warszawa 2017, teza 1 do art. 135). Projektowana konstrukcja – przewidująca dochodzenie natychmiastowych świadczeń alimentacyjnych w postępowaniu nakazowym – spowoduje, że w razie zwiększonych potrzeb dziecka możliwość dochodzenia natychmiastowych świadczeń alimentacyjnych będzie w takich przypadkach zamknięta. Wynika to wprost z projektowanego art. 505⁴¹ § 1 k.p.c., w myśl którego nakaz nie będzie mógł wydany w przypadku żądania zasądzenia alimentów w kwocie odmiennej od

„ustawowej wysokości natychmiastowych świadczeń alimentacyjnych”. Dotyczy to także sytuacji, w której kwota dochodzonych alimentów w danej sprawie – wyższa od ujednoliconych stawek wynikających z projektowanego art. 133¹ k.r.o. – wynika ze zwiększonych potrzeb dziecka. Dochodzenie w takim przypadku – w celu skorzystania z szybszego, nakazowego postępowania alimentacyjnego – roszczeń w kwocie niższej niż wynikająca z art. 135 k.r.o. nie wydaje się rozwiązaniem zapewniającym właściwą ochronę uprawnionego dziecka. Z projektu nie wynika, aby nakaz zapłaty wydany w postępowaniu nakazowym alimentacyjnym miał mieć charakter tymczasowy. Jednocześnie w sytuacji, w której zasądzona alimentacyjnym nakazem zapłaty kwota – limitowana przez projektowane art. 133¹ k.r.o. w zw. z art. 505⁴¹ § 1 k.p.c. – będzie niższa niż uzasadnione potrzeby powoda w danej sprawie (dziecka), pozwany rodzic nie będzie miał interesu we wniesieniu zarzutów. Z projektowanego art. 505⁴⁷ § 1 k.p.c. wynika zaś, że alimentacyjny nakaz zapłaty, przeciwko któremu nie wniesiono zarzutów, ma mieć skutki prawomocnego wyroku – a zatem ma być objęty prawomocnością materialną, w tym mocą.

Rozważenia zatem wymaga, czy nie byłoby bardziej efektywne wykorzystanie koncepcji ustawowych natychmiastowych świadczeń alimentacyjnych – w ujednoliconej wysokości wynikającej z przepisów prawa – w postępowaniu zabezpieczającym. Umożliwiłoby to korzystanie z takiego przyspieszonego sposobu tymczasowego uzyskania natychmiastowych świadczeń alimentacyjnych także przez dzieci o zwiększonych potrzebach. W razie zapewnienia im – w ramach zabezpieczenia roszczenia, a zatem jedynie tymczasowo (na czas postępowania sądowego) – natychmiastowych świadczeń alimentacyjnych w wysokości ustawowej, nie stanowiłoby przeszkody, aby w postępowaniu rozpoznawczym dochodziły świadczeń alimentacyjnych w kwocie wyższej, uzasadnionej swoimi potrzebami.

II. Oceny wymaga, czy zasadne jest uzależnianie wysokości natychmiastowych świadczeń alimentacyjnych od ogólnej sytuacji demograficznej. W myśl projektowanego art. 133¹ § 1 k.r.o. wysokość tych świadczeń – w zależności od liczby dzieci pochodzących od tych samych rodziców – będzie stanowić określony procent „kwoty przeliczeniowej”. Jej wysokość ma zaś zależeć od współczynnika diety ogłoszanego przez Główny Urząd Statystyczny za rok poprzedni. Ze względu na to, że współczynnik ten ma być uwzględniany w mianowniku określonego w projektowanym art. 133¹ § 2 k.r.o. ułamka, zmniejszenie ogólnego współczynnika diety będzie powodowało zwiększenie wysokości indywidualnych natychmiastowych świadczeń alimentacyjnych w roku następnym. Jak się wydaje, w założeniu autorów projektu ma to sprzyjać podejmowaniu indywidualnych decyzji o urodzeniu dziecka.

Należy jednak mieć na względzie, że obydwój rodzice powinni dobrowolnie łączyć na utrzymanie wspólnego dziecka, a samą wizję konieczności dochodzenia od jednego z rodziców świadczeń alimentacyjnych na rzecz dziecka przed sądem – nawet w przypadku podwyższenia wysokości natychmiastowych świadczeń alimentacyjnych – trudno uznać za skuteczny instrument polityki demograficznej.

Ponadto, gdyby w danym roku ogólny wskaźnik dzietności wzrósł, spowoduje to obniżenie wysokości indywidualnych natychmiastowych świadczeń alimentacyjnych w roku następnym. Trudno znaleźć uzasadnienie dla przyjętej konstrukcji, że im więcej dzieci będzie się rodzić, tym niższe będą natychmiastowe świadczenia alimentacyjne w kolejnych latach. Ogólna liczba urodzin w danym roku nie ma wpływu na potrzeby alimentacyjne dzieci, które urodziły się wcześniej.

III. W projekcie założono, że wysokość natychmiastowego świadczenia alimentacyjnego ma zależeć od liczby wspólnych dzieci. W myśl art. 107 § 1 zd. trzecie k.r.o. rodzeństwo powinno wychowywać się wspólnie, ale ustawa przewiduje od tego wyjątki, jeżeli „dobro dziecka wymaga innego rozstrzygnięcia”. Co do zasady jednak – w razie konieczności wydania rozstrzygnięcia w tym zakresie (art. 107 § 2 k.r.o.) – wykonywanie władzy rodzicielskiej nad wszystkimi wspólnymi dziećmi powierza się temu samemu rodzicowi. Projektowany art. 133¹ § 1 k.r.o. jest z tym spójny.

Wątpliwości budzi natomiast to, że z brzmienia projektowanego art. 133¹ § 1 k.r.o. zdaje się wynikać, że wysokość natychmiastowych świadczeń alimentacyjnych będzie zależna od liczby wszystkich dzieci pochodzących od tych samych rodziców. Inaczej niż w projektowanym art. 505⁴⁰ § 1 pkt 3 k.p.c. nie doprecyzowano, że przy określaniu konkretnej wysokości natychmiastowych świadczeń alimentacyjnych uwzględniać się będzie jedynie dzieci (pochodzące od tych samych rodziców) „uprawnione do świadczeń alimentacyjnych”. Niezamieszczenie tego zastrzeżenia w projektowanym art. 133¹ k.r.o. wydaje się przeoczeniem. O ile można zrozumieć, dlaczego w razie zasądzenia dwóch lub więcej natychmiastowych świadczeń alimentacyjnych na rzecz dzieci wychowujących się wspólnie autorzy projektu przewidują obniżenie jednostkowej wysokości takiego świadczenia (niektóre koszty utrzymania mogą być wspólne, np. związane z zapewnieniem potrzeb mieszkaniowych), to trudno znaleźć uzasadnienie dla tego, by w tym kontekście uwzględniać także te wspólne dzieci, które nie są już objęte obowiązkiem alimentacyjnym, a zatem w szczególności mogą już mieszkać

oddzielnie. Nie powinno powodować obniżenia natychmiastowych świadczeń alimentacyjnych to, że uprawnione dziecko ma dorosłe rodzeństwo, które utrzymuje się samodzielnie.

Dodać trzeba, że może także budzić wątpliwości, czy do kategorii „dzieci pochodzących od tych samych rodziców” należy zaliczać dzieci wspólnie przez nich przysposobione.

Art. 505⁴⁰ k.p.c.

I. W projekcie zostało przyjęte założenie, że alimentacyjny nakaz zapłaty ma być wydawany na podstawie jedynie oświadczeń „dołączonych” do pozwu (zaproponowane brzmienie art. 505⁴⁰ § 1 k.p.c. sugeruje, że oświadczenia te nie będą mogły zostać zamieszczone w samym pozwie, lecz trzeba będzie je zawrzeć w odrębnych dokumentach).

Z art. 505⁴⁰ § 3 k.p.c. ma wynikać, że do pozwu nie będzie się dołączać zgłoszonych dowodów (z wyjątkiem aktu urodzenia powoda). Nie mieści się to w dotychczasowej konstrukcji postępowania nakazowego. Z art. 493 k.p.c. (także jego nowego § 2¹, dotyczącego roszczeń przewidzianych w ustawie z dnia 8 marca 2013 r. o przeciwdziałaniu nadmiernym opóźnieniom w transakcjach handlowych, Dz.U. z 2021 r. poz. 424) wynika, że nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym może zostać wydany jedynie wówczas, jeżeli fakty uzasadniające dochodzone roszczenie są udowodnione dokumentami dołączonymi do pozwu. Takie wymaganie znajduje uzasadnienie w silniejszym (niż w przypadku nakazu upominawczego) skutku nakazu zapłaty wydanego w postępowaniu nakazowym, a także w tym, że zarzuty od takiego nakazu (inaczej niż w przypadku sprzeciwu od nakazu upominawczego – por. art. 505 § 1 k.p.c.) nie mają charakteru anulacyjnego, tzn. ich wniesienie nie powoduje utraty mocy przez nakaz.

Te podstawowe cechy nakazu w postępowaniu nakazowym mają odnosić się do postępowania nakazowego alimentacyjnego. Alimentacyjny nakaz zapłaty ma mieć skutki jeszcze silniejsze niż nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym, a mianowicie podlegać natychmiastowemu wykonaniu (art. 505⁴³ zd. pierwsze). Z art. 505⁴⁹ ma przy tym wynikać, że także w postępowaniu nakazowym alimentacyjnym zarzuty nie będą miały charakteru anulacyjnego.

Zrozumiałe jest, że autorzy projektu chcieliby, żeby – ze względu na cele obowiązku alimentacyjnego – alimentacyjny nakaz zapłaty wywoływał skutki jak najsilniejsze. Z punktu widzenia założeń konstrukcyjnych postępowania nakazowego można mieć jednak wątpliwości, czy tak silne skutki należy wiązać z nakazem zapłaty wydawanym w oparciu jedynie o oświadczenia strony powodowej.

II. W myśl projektowanego art. 505⁴⁰ § 1 k.p.c. okoliczności uzasadniające „żądanie” (art. 493 § 1 k.p.c. posługuje się odmiennym sformułowaniem: okoliczności uzasadniające „roszczenie”) mają być potwierdzone „oświadczeniem powoda lub jego przedstawiciela ustawowego”. Wątpliwości może wywoływać użycie funktora alternatywy nierozłącznej „lub”. Można to rozumieć w ten sposób, że oświadczenie może złożyć zarówno powód, jak i jego przedstawiciel ustawowy. Jak się wydaje, założenie było takie, że przedstawiciel ustawowy ma składać oświadczenia, o ile powód nie ma zdolności do czynności prawnych (przy jednoczesnym założeniu, że – jak zdaje się wynikać z brzmienia projektowanego art. 505⁴⁰ § 1 k.p.c. – nie będą to elementy pozwu, lecz oświadczenia zawarte w odrębnych dokumentach). Nie jest jednak jasne, czy takie były intencje autorów projektu. Wątpliwości może przy tym budzić, czy chodzi jedynie o oświadczenia wiedzy, czy także – przynajmniej w jakimś zakresie – oświadczenia woli.

III. Nie wprowadzono obowiązku dołączenia do pozwu aktów urodzenia pozostałych dzieci pochodzących od tych samych rodziców (uprawnionych do świadczeń alimentacyjnych), chociaż od ich liczby, w myśl art. 133¹ k.r.o., ma zależeć wysokość natychmiastowego świadczenia alimentacyjnego.

IV. W projektowanym art. 505⁴⁰ § 2 k.p.c. przewidziano, że pozew będzie wnoszony na urzędowym formularzu. Tymczasem, w ramach nowelizacji Kodeksu postępowania cywilnego z 4 lipca 2019 r. ograniczono zakres stosowania urzędowych formularzy, w szczególności zrezygnowano z nich w postępowaniu uproszczonym. Jak argumentowano w projekcie tamtej nowelizacji, „ogólny obowiązek stosowania formularzy nie upraszcza postępowania, a tylko je komplikuje, nie dając w zamian istotnych korzyści” (Druk Sejmu VIII kadencji nr 3137, s. 149).

W razie jednak utrzymania projektowanej konstrukcji art. 505⁴⁰ § 1 k.p.c. – zakładającej wydawanie alimentacyjnego nakazu zapłaty w oparciu jedynie o oświadczenia powoda – wprowadzenie urzędowych formularzy może się okazać użyteczne (podobnie jak np. w postępowaniu wieczystoksięgowym). Musiałyby one być jednak dobrze przygotowane, żeby jasno z nich wynikało, jakie dokładnie oświadczenia powinien złożyć powód.

V. W projektowanym art. 505⁴⁰ § 1 pkt 4 k.p.c. przewidziano obowiązek złożenia oświadczenia o niewywiązywaniu się przez pozwanego z obowiązku dostarczania środków utrzymania na rzecz powoda. Celowe byłoby, żeby z oświadczenia tego wynikało, że pozwany nie dostarcza pozwanemu środków utrzymania w żadnym zakresie. Jeżeli bowiem dostarcza ich, ale w niewystarczającej (jedynie częściowo pokrywającej potrzeby dziecka) wysokości, nie

wyduje się zasadne zasądzanie natychmiastowych świadczeń alimentacyjnych, które w myśl art. 133¹ k.r.o. mają mieć zawsze jednakową wysokość.

VI. Z uzasadnienia projektu wynika, że „wnoszący pozew nie będzie jednocześnie zobowiązany do wskazania wartości przedmiotu sporu, gdyż ustalona z urzędu wysokość należnych alimentów będzie zawsze wiadoma, a zależna jedynie od liczby uprawionych”. Nie wyłączono jednak wprost obowiązku podania wartości przedmiotu sporu, a jest to niezbędne w sytuacji, w której dochodzone mają być świadczenia powtarzające się (art. 22 k.p.c.).

Art. 505⁴¹ k.p.c.

I. W przepisie tym ogniskują się wątpliwości co do przyjętej – dla dochodzenia natychmiastowych świadczeń alimentacyjnych – koncepcji wprowadzenia nowego, wyodrębnionego („alimentacyjnego”) postępowania nakazowego. Z zaproponowanego brzmienia art. 505⁴¹ k.p.c. wynika, że w razie żądania zasądzenia kwoty odmiennej od ustawowej wysokości natychmiastowych świadczeń alimentacyjnych (określonej w projektowanym art. 133¹ k.r.o.) nakaz zapłaty nie będzie mógł zostać wydany. Wyłączenie to ma zatem w szczególności obejmować sytuacje, w których – ze względu na zwiększone potrzeby dziecka – żądanie pozwu obejmuje kwotę wyższą niż wynikająca z art. 133¹ k.r.o. Ograniczenie to można byłoby wyeliminować, gdyby natychmiastowe świadczenia alimentacyjne mogły być przyznawane tymczasowo (na czas trwania postępowania) w ramach zabezpieczenia roszczenia.

Co więcej, proponowane brzmienie art. 505⁴¹ § 1 k.p.c. (wyłączające możliwość wydania alimentacyjnego nakazu zapłaty w razie dochodzenia „kwoty odmiennej” od ustawowej wysokości natychmiastowych świadczeń alimentacyjnych) prowadzi do wniosku, że przyspieszone postępowanie nakazowe alimentacyjne nie będzie mogło znaleźć zastosowania także w sytuacji, w której powód będzie domagał się kwot niższych niż ogłoszone w obwieszeniu wydanym na podstawie projektowanego art. 133¹ § 3 k.r.o. W uzasadnieniu projektu stwierdzono, co prawda, że „ustalona z urzędu” wysokość należnych alimentów będzie zawsze wiadoma (zależna jedynie od liczby uprawionych). Nie wprowadzono jednak podstaw do orzekania ponad żądanie. Musiałoby to wynikać z wyraźnego przepisu, takiego jak uchylony art. 321 § 2 k.p.c.

II. Projekt przewiduje zasądzanie świadczeń alimentacyjnych jedynie na przyszłość (wyłączone ma być objęcie nakazem alimentacyjnym świadczeń „za okres przez dniem

wniesienia pozwu"). Założenie takie można byłoby zrealizować w postępowaniu zabezpieczającym.

III. Trudne w praktyce może być dotrzymanie przewidzianego w art. 505⁴¹ § 2 instrukcyjnego terminu 14 dni na rozpoznanie sprawy. Zaznaczyć należy, że gdyby przyznawanie natychmiastowych świadczeń alimentacyjnych odbywało się w postępowaniu zabezpieczającym, miałyby zastosowanie art. 737 k.p.c., zgodnie z którym wniosek o udzielenie zabezpieczenia podlega rozpoznaniu bezzwłocznie, nie później jednak niż w terminie tygodnia od dnia jego wpływu do sądu.

Art. 505⁴² k.p.c.

Nie jest jasne, jakie będą terminy płatności alimentacyjnych nakazów zapłaty (zwłaszcza, że mają obejmować świadczenia powtarzające się, a przy tym należne na przyszłość). W zwykłym postępowaniu nakazowym, a także w postępowaniu upominawczym, z art. 480² § 1 k.p.c. wynika, że sąd nakazuje pozwanemu, by „zaspokoił roszczenie w całości wraz z kosztami” w terminie dwóch tygodni od dnia doręczenia nakazu.

Art. 505⁴³ k.p.c.

Przepis ten ma przewidywać natychmiastową wykonalność alimentacyjnego nakazu zapłaty (po upływie terminu do zaspokojenia świadczenia). Jest to rozwiązanie dalej idące niż w zwykłym postępowaniu nakazowym, w którym nakaz zapłaty z chwilą wydania stanowi z reguły jedynie tytuł zabezpieczenia, wykonalny bez nadawania mu klauzuli wykonalności (art. 492 § 1 k.p.c.), a natychmiast wykonalny jest jedynie nakaz zapłaty wydany na podstawie weksla lub czeku (art. 492 § 3 k.p.c.).

W projekcie nie uregulowano roszczeń restytucyjnych (zwrotu świadczeń wyegzekwowanych lub spełnionych na podstawie alimentacyjnego nakazu zapłaty) – w sytuacjach, w których na skutek wniesienia sprzeciwu alimentacyjny nakaz zapłaty sąd zmieni i oddali powództwo. Podobna luka dotyczy nakazu zapłaty na podstawie weksla lub czeku. W orzecznictwie wyrażono pogląd, że art. 338 k.p.c. – regulujący roszczenia restytucyjne w odniesieniu do wyroków, którym nadano rygor natychmiastowej wykonalności – nie ma zastosowania do nakazów zapłaty (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 czerwca 2005 r., II CK 712/04, www.sn.pl). W doktrynie wskazuje się jednak, że fakt, iż natychmiastowa wykonalność nakazu zapłaty wynika z mocy samego prawa, nie przekreśla możliwości zgłoszenia i uwzględnienia wniosku restytucyjnego pozwanego opartego na odpowiednio zastosowanym art. 338 k.p.c., zgodnie bowiem z art. 353² k.p.c. do nakazów zapłaty stosuje się odpowiednio

przepisy o wyrokach, jeżeli kodeks nie stanowi inaczej (M. Manowska w: *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom II. Art. 478-1217*, Warszawa 2021, teza 9 do art. 492).

W przypadku alimentacyjnych nakazów zapłaty – wydawanych w oparciu jedynie o oświadczenia powoda – wątpliwość ta może mieć jednak w praktyce znacznie większe znaczenie niż w odniesieniu do nakazów zapłaty określonych w art. 492 § 3 k.p.c., które mogą być wydawane jedynie na podstawie weksli lub czeków, czyli papierów wartościowych o bardzo wysokim stopniu sformalizowania.

Art. 505⁴⁴ k.p.c.

W myśl projektowanego art. 505⁴⁴ § 2 k.p.c. alimentacyjny nakaz zapłaty doręcza się pozwanemu wraz z pozwem. Będą się zatem odnosić do niego generalne wątpliwości dotyczące stosowania do nakazów zapłaty art. 139¹ k.p.c., który wyłącza możliwość uznania za skuteczne doręczenia osobie fizycznej pozwu lub innego pisma procesowego wywołującego potrzebę podjęcia obrony jego praw na podstawie art. 139 § 1 k.p.c. – przez podwójne awizo (w takim przypadku sam powód ma zapewnić dokonanie doręczenia komorniczego).

Projekt nie przewiduje przy tym w odniesieniu do alimentacyjnych nakazów zapłaty wprowadzenia odpowiednika art. 505³⁴ § 1 k.p.c., w myśl którego w elektronicznym postępowaniu upominawczym: „Jeżeli pozwany, pomimo powtórzenia zawiadomienia zgodnie z art. 139 § 1 zdanie drugie, nie odebrał nakazu zapłaty, a w sprawie nie doręczono mu wcześniej żadnego pisma w sposób przewidziany w art. 131-138 i nie ma zastosowania art. 139 § 2 i 3 lub inny przepis szczególny przewidujący skutek doręczenia, nakaz zapłaty uznaje się za doręczony, o ile adres, pod którym pozostawiono zawiadomienia, jest zgodny z adresem ujawnionym w rejestrze PESEL. W przeciwnym przypadku stosuje się przepis § 2”.

Art. 505⁴⁵ k.p.c.

Zgodnie z projektowanym art. 505⁴⁵ § 1 k.p.c., jeżeli doręczenie alimentacyjnego nakazu zapłaty nie może nastąpić dlatego, że miejsce pobytu pozwanego nie jest znane albo gdyby doręczenie mu nakazu nie mogło nastąpić w kraju, sąd z urzędu uchyla nakaz zapłaty, a przewodniczący podejmuje odpowiednie czynności.

Analogiczne ograniczenie przewidywał w zwykłym postępowaniu nakazowym art. 492¹ k.p.c., który został jednak uchylony z dniem 7 listopada 2019 r. (podobnie jak dotyczący postępowania upominawczego art. 502¹ k.p.c.). Jednocześnie przedłużono terminy na zaskarżenie (ewentualnie dobrowolne wykonanie) nakazu zapłaty, jeżeli jego doręczenie następuje za granicą (art. 480² § 2 k.p.c.). Uregulowanie przewidujące uchylenie nakazu zapłaty

w razie niemożności doręczenia go pozwanemu w kraju pozostawiono jedynie w elektronicznym postępowaniu upominawczym (art. 505³⁴ § 2 k.p.c.).

W uzasadnieniu projektu nowelizacji z 4 lipca 2019 r. wskazano, że „w dotychczasowym stanie prawnym do podstaw odmowy wydania nakazu zapłaty względnie jego uchylenia z urzędu należą nieznajomość miejsca pobytu pozwanego i niemożność doręczenia pozwanemu odpisu nakazu w kraju. Niewątpliwie i pierwsza, i druga z tych okoliczności komplikuje normalny tok postępowania. Nie wydaje się jednak, by utrudnienia te uzasadniały *a limine* rezygnację z tak istotnej korzyści, jak szybkie i tanie rozstrzygnięcie sporu poprzez wydanie nakazu zapłaty – tym bardziej, że procedura daje stronom i sądowi narzędzia do przewyciężenia tych trudności” (Druk Sejmu VIII kadencji nr 3137, s. 122).

W uzasadnieniu opiniowanego projektu nie wyjaśniono, dlaczego – inaczej niż obecnie w postępowaniu nakazowym i upominawczym – w projektowanym art. 505⁴⁵ § 1 k.p.c. ma zostać wyłączona możliwość doręczenia alimentacyjnego nakazu zapłaty za granicą.

Zarówno z norm jurysdykcyjnych rozporządzenia Rady (WE) nr 4/2009 z dnia 18 grudnia 2008 r. w sprawie jurysdykcji, prawa właściwego, uznawania i wykonywania orzeczeń oraz współpracy w zakresie zobowiązań alimentacyjnych, jak i kodeksu postępowania cywilnego wynika zaś, że sąd polski może być właściwy międzynarodowo w sprawie o alimenty, gdy pozwany ma miejsce zamieszkania w państwie członkowskim Unii Europejskiej albo w państwie trzecim.

Art. 505⁴⁶ k.p.c.

W stanie prawnym obowiązującym od 7 listopada 2019 r., na skutek zmiany art. 493 k.p.c., w postępowaniu nakazowym uchylono wymaganie powołania w zarzutach od nakazu zapłaty wszystkich twierdzeń i dowodów pod rygorem pominięcia (podobne skutki w postępowaniu upominawczym miało uchylenie art. 503 k.p.c.). W uzasadnieniu projektu nie wyjaśniono, dlaczego takie wymaganie miałoby dotyczyć jedynie zarzutów od alimentacyjnego nakazu zapłaty.

Dodać należy, że w projektowanym art. 505⁴⁶ k.p.c. przewidziano okoliczności egzoneracyjne (których uprawdopodobnienie pozwala na zgłoszenie spóźnionych twierdzeń i dowodów) w wersji nieaktualnej, sprzed 7 listopada 2019 r. Nie jest jasne, dlaczego autorzy projektu odwołują się do uregulowań, które były przewidziane w uchyl. art. 207 § 6 oraz art. 217 § 2 k.p.c. („chyba że strona uprawdopodobni, że nie zgłosiła ich w pozwie, odpowiedzi na pozew lub dalszym piśmie przygotowawczym bez swojej winy lub że uwzględnienie

spóźnionych twierdzeń i dowodów nie spowoduje zwłoki w rozpoznaniu sprawy albo że występują inne wyjątkowe okoliczności”), a nie w obecnych art. 205¹² § 1 oraz art. 205³ § 2 k.p.c. („chyba że strona uprawdopodobni, że ich powołanie nie było możliwe albo potrzeba ich powołania wynikła później”).

Art. 505⁴⁷ k.p.c.

W myśl projektowanego art. 505⁴⁷ § 2 k.p.c., alimentacyjny nakaz zapłaty, przeciwko któremu nie wniesiono skutecznie zarzutów, ma mieć skutki prawomocnego wyroku. Będzie zatem w szczególności objęty powagą rzeczy osądzonej (art. 366 k.p.c.). Może to ograniczyć praktyczną przydatność postępowania nakazowego alimentacyjnego – zwłaszcza w sytuacjach, gdy usprawiedliwione potrzeby dziecka będą wyższe niż ujednolicone kwoty natychmiastowych świadczeń alimentacyjnych, które mają wynikać z art. 133¹ k.r.o. W tym kontekście przemyslenia przez projektodawcę wymagałby relacja między wydaniem nakazu zapłaty (który w razie niezaskarżenia jest objęty prawomocnością materialną) a art. 138 k.r.o., skoro przepis ten dopuszcza zmianę orzeczenia lub umowy dotyczącej obowiązku alimentacyjnego jedynie w razie zmiany stosunków. W orzecznictwie przyjmuje się, że podstawą powództwa z art. 138 k.r.o. może być tylko zmiana stosunków, która nastąpiła nie wcześniej niż po uprawomocnieniu się wyroku (nakazu zapłaty) zasądzającego alimenty (wyrok Sądu Najwyższego z 25.05.1999 r., I CKN 274/99, www.sn.pl).

Art. 505⁴⁸ k.p.c.

W projektowanym art. 505⁴⁸ § 1 k.p.c. przewidziano, że w razie wniesienia zarzutów przewodniczący wzywa powoda do złożenia „w terminie 7 dni” dowodów na poparcie oświadczeń „zawartych w pozwie” (wydaje się to pewną niespójnością terminologiczną, skoro z projektowanego art. 505⁴⁰ § 1 k.p.c. wynika, że oświadczenia te mają być „dołączane do pozwu”). Wydaje się, że – mimo przewidzianego terminu 7 dni – złożenia dowodów nie można traktować jako wymagania formalnego. Prowadzi to do wniosku, że niezłożenie przez powoda wymaganych powodów może mieć wpływ na rozstrzygnięcie merytoryczne – uchylenie alimentacyjnego nakazu zapłaty i oddalenie powództwa (por. projektowany art. 505⁴⁹ k.p.c.).

Projektowane art. 505⁴⁸ § 2 i 3 k.p.c. stanowią odpowiednik art. 493 § 3 pkt 3 i pkt 1 k.p.c., dotyczących zwykłego postępowania nakazowego. Redakcja projektowanego art. 505⁴⁸ § 2 różni się od art. 493 § 3 pkt 3 k.p.c. (nie ma zastrzeżenia, że „w przypadku zmiany okoliczności powód może żądać zamiast pierwotnego przedmiotu sporu jego równowartości lub innego przedmiotu, a w sprawach o świadczenie powtarzające się może nadto rozszerzyć powództwo

o świadczenia za kolejne okresy"). Tymczasem alimentacyjny nakaz zapłaty z założenia ma zasądzać roszczenia powtarzające się (alimentacyjne) na przyszłość, co stanowi *novum*, biorąc pod uwagę dotychczasowe założenia postępowania nakazowego.

.. Nie przewidziano odpowiednika art. 493 § 3 pkt 2 k.p.c., w myśl którego powództwo wzajemne jest niedopuszczalne. Wydaje się, że dla uniknięcia wątpliwości (wynikających chociażby z wykładni systemowej – porównania przepisów) należałoby także w projektowanym art. 505⁴⁸ k.p.c. wyłączyć możliwość wytoczenia powództwa wzajemnego w postępowaniu nakazowym alimentacyjnym.

Art. 505⁴⁹ k.p.c.

Przepis ten stanowi odpowiednik art. 493 § 4 k.p.c., różni się jednak od niego redakcyjnie. Może budzić wątpliwości, w jakich przypadkach może dojść do uchylenia alimentacyjnego nakazu zapłaty w części, skoro wysokość natychmiastowych świadczeń alimentacyjnych ma być jednolita (wynikać z art. 133¹ k.r.o.).

Przepisy intertemporalne

Art. 5 projektu dotyczy tylko ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych. Nie ma przepisów intertemporalnych dotyczących zmian w Kodeksie postępowania cywilnego. Jak się wydaje, wynika to z tego, że alimentacyjny nakaz zapłaty ma być wydawany tylko na wniosek zgłoszony w pozwie (projektowany art. 505⁴⁰ § 1), a zatem nowe przepisy Kodeksu postępowania cywilnego z założenia mają mieć zastosowanie jedynie w sprawach wszczętych po ich wejściu w życie.